

SPECII NOI ȘI RARE ALE GENULUI *Aphodius* ILLIG. 1798 (INSECTA: COLEOPTERA: SCARABAEIDAE: APHODIINAE) ÎN FAUNA JUDEȚULUI DOLJ

Cornelia Chimișliu
Muzeul Olteniei Craiova

Introducere

Speciile genului *Aphodius*, sunt prin excelență specii coprofage, cu foarte puține excepții (unele specii pot fi saprofage sau necrofage). Datorită regimului lor trofic sunt specii folositoare, contribuind pe de o parte la menținerea curată a mediului înconjurător, fiind adevărați agenți de salubritate ai naturii, pe de altă parte asigură circuitul materiei în natură. Prin obiceiul lor de a îngropa bucăți de baligă, ca provizie de hrană pentru progenitură sau pentru adulți, contribuie și la ameliorarea solului. Cu toate că sunt deseori din abundență în natură, mediul lor de viață, mirosul neplăcut degajat de baligă, repulsia față de aceasta, este probabil cauza pentru care speciile acestui grup de insecte a fost mai puțin studiat și cunoscut în Oltenia.

În urma cercetărilor întreprinse în ultimii ani asupra acestui grup de insecte, am identificat majoritatea speciilor menționate anterior de alți autori în literatura de specialitate (CORNELIA CHIMIȘLIU, 2001a) dar și specii noi (CORNELIA CHIMIȘLIU, 2001b). Numărul total de specii al subfamiliei Aphodiine cunoscut pînă în prezent în această zonă este de 38 de specii din cele 91 menționate în fauna României.

Material și metodă

Materialul analizat în prezenta lucrare provine din colectări proprii din anii 2000-2001, efectuate în poienile și liziera pădurilor de quercinee (Bucovăț, Leamna, Bratovoști), pădurea din lunca Jiului (Almăj) și sol nisipos din sudul județului Dolj (Dunăreni, Poiana Mare). Câteva exemplare au fost colectate de către restauratorii secției.

Colectarea am efectuat-o atât din baligă, cu ajutorul unor pense lungi, cât și din pământul de sub aceasta. După colectare, insectele au fost spălate în mai multe ape, apoi introdu-se în alcool etilic. În acest fel, toată murdăria și mirosul neplăcut dispare, eliminând totodată și riscul de infestare cu protozoare parazite sau viermi parazitiți, știut fiind că unele specii de scarabeide coprofage sunt gazde intermediare ale acestora, iar materialul se conservă.

Determinarea speciilor a fost făcută cu ajutorul binocularului după caracterele morfologice, cuprinse în lucrările: S. PANIN (1957), PAULIAN (1941), BALTHASAR (1964), FREUDE, HARDE, LOCHSE (1966).

Revizuirea determinărilor am efectuat-o la Muzeul Național de Istorie Naturală "Gr. Antipa" din București, prin comparație cu materialul conservat în colecțiile acestui muzeu, grație amabilității domnului director dr. Dumitru Murariu și a doamnei muzeograf Rodica Serafim, cărora autorul le aduce mulțumiri și pe această cale.

Rezultate și discuții

În urma determinării materialului am identificat 6 specii rare pentru fauna de coleoptere a României și, în același timp rare și noi pentru fauna Olteniei. Speciile aparțin subgenurilor: *Colobopterus* MULS., *Volinus* MULS., *Nobius* MULS., *Trichonotulus* BEDEL. și *Bodilus* MULS.

Prezentăm în continuare speciile identificate, conform clasificării adoptate de S.PANIN (1957), precizând la fiecare sinonimiile, datele de colectare, ecologia, răspândirea geografică.

Familia Scarabaeidae

Subfamilia *Aphodiinae* MULS. 1842

Genul *Aphodius* ILLIG. 1798

Subgenul *Colobopterus* MULS. 1842

Aphodius (Colobopterus) scrutator HERBST. 1789

Material: 1 ♂ Bucovăț (Dj.) - 09.06.1999 leg. C. Chimișliu; 12 ♂♂ și 22 ♀♀ Leamna (Dj.) - 31.08.2001 leg. C. Chimișliu, A. Vișan, G. Filcu; 3 ♂♂ și 1 ♀ Bistreț (Dj.) - 04.10.2001 leg. C. Chimișliu;

Ecologie: specie semnalată anterior din regiuni muntoase începând din zona fagului (i.a. = 35-40), până în zona subalpină (S.PANIN, 1957); noi am colectat-o din pădure de stejar, ambele localități de colectare fiind la cca. 6 km. de Craiova. Exemplarul de la Bucovăț, a fost recoltat din baligă proaspătă de vacă, iar exemplarele de la Leamna din baligă mai veche.

Răspândire geografică: Europa centrală și meridională, Caucaz, Asia Mică; în România, semnalată din Transilvania (G. SEIDLITZ, 1891, K. PETRI, 1912, SZEL ET AL., 1995, C. KUTASI, 1999), Azuga (E. FLECK, 1904) și Moldova de Nord (S. PANIN, 1957).

Subgenul *Volinus* MULS 1870

Aphodius (Volinus) pictus STURM 1805

Syn.: *inquinatus* var. CREUTZ.

Material: 2 ♂♂ și 1 ♀ Dunăreni (Dj.) - 03.05.2001 leg. C. Chimișliu;

Ecologie: preferă văile umede și răcoroase; noi am recoltat-o din apropierea unui bazin piscicol, la o temperatură de peste 35 grade Celsius, împreună cu specia anterioară.

Răspândire geografică: Austria, Germania, Franța, Suedia, Finlanda; în România a fost semnalată din Transilvania (G. SEIDLITZ, 1891, K. PETRI, 1912).

Subgenul *Nobius* MULS. 1870

Aphodius (Nobius) serotinus PANZ. 1799

Syn.: 1892 *Melinopterus serotinus* PANZ.

Material: (19 exemplare, din care 5 ♂♂ și 14 ♀♀): Poiana Mare (Dj.) - 30.09.2001; Bistreț (Dj.) - 04.10.2001.

Ecologie: se întâlnește în baligă proaspătă de cal și de cornute, toamna, în depresiuni de tern și în păduri cu esențe foioase (P.S., 1957). Noi am recoltat-o din zona nisipoasă din sudul Olteniei, de pe marginea unui teren agricol (Poiana Mare) și, respectiv de pe o pășune aflată în imediata apropiere a unui bazin piscicol (Bistreț).

Răspândire geografică: Europa, până la nord în Finlanda și Suedia; în România a fost semnalată din Transilvania (SEIDLITZ, 1891).

Subgenul *Trichonotulus* BEDEL 1911

Aphodius (Trichonotulus) scropha FABR. 1787

Syn.: 1789 *minutus* HBST., 1792 *fuscus* ROSSI, 1792 *tomentosus* KUG., 1842 *scropha* MULS., 1870 *cinereus* MULS.

Material: 1 expl. Almăj (Dj.) - 10.05.1999.

Ecologie: se întâlnește în baligă prospătă de cal.

Răspândire geografică: Europa, Caucaz, Asia Centrală; în România a fost semnalată din Transilvania (SEIDLITZ, 1891), Dobrogea (A. MONTANDON, 1908, ȘT. NEGRU & ATENA ROȘCA, 1967) și Moldova de sud (E. Fleck, 1904).

Subgenul *Bodilus* MULS 1870

Aphodius (Bodilus) sordidus FABR. 1775

Material: 1expl. Bratovoesti (Dj.) - 27.05.2001 leg. C.Chimișliu.

Ecologie: specie mezofilă, observată în baliga proaspătă de vacă. Poate fi întâlnită până la altitudinea de 2300-2800m.

Răspândire geografică: nordul regiunii palearctice, până în Japonia; în România, semnalată din Transilvania (SEIDLITZ, 1891, K. PETRI, 1912), și Moldova (E. FLECK, 1904).

Concluzii

Identificarea celor 5 specii noi din genul *Aphodius*, crește numărul speciilor subfamiliei *Aphodiinae*, în fauna Olteniei de la 38 la 43, din cele 91 de specii menționate în fauna României (CORNELIA CHIMIȘLIU, 2001a, 2001b) și demonstrează o dată în plus marea diversitate a entomofaunei Olteniei și faptul că entomofauna acestei zone este puțin studiată și cunoscută până în prezent.

Subgenurile *Nobius* MULS. și *Trichonotulus* BEDEL, sunt de asemenea nou semnalate în fauna Olteniei, numărul acestora crescând de la 16 la 18 subgenuri, din cele 28 menționate în fauna României până în prezent.

Se impune continuarea cercetărilor pentru cunoașterea tuturor speciilor din entomofauna Olteniei și a arealului speciilor menționate în fauna României.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

- Bobîrnac B., 1962 - *Contribuții la cunoașterea entomofaunei*. Pajiștile din Masivul Parâng și îmbunătățirea lor. Ed. Agro-silv. Inst. Agr. Craiova: 103-113.
- Bobîrnac B. & Sanda E., 1964 - *Contribuții la cunoașterea entomofaunei*. Nisipurile din stânga Jiului și valorificarea lor. Supl. Bul. Șt. I.A.C. VII. Craiova: 169-184.
- Bobîrnac B., Matei I., Costescu C., 1971 - *Contribuții la cunoașterea entomofaunei din zona subcarpatică a Olteniei (III)*. Lucr. Simp. Fauna, Flora și veg. Olteniei Univ. Cv.
- Bobîrnac B., Marcu O., Chimișliu C., 1999a - *Cu privire la sistematica și ecologia coleopterofaunei din zona subcarpatică a Olteniei în ultimii 70 de ani (1928-1998)*. Oltenia St. com. Șt.nat. XV. Muz. Olteniei Cv.:83- 95.
- Bobîrnac B., Chimișliu C., Mitrea I., 1999b - *Asupra taxonomiei și ecologiei Familiei Scarabaeidae (Coleoptera-Insecta) din zonele colinară și montană ale Olteniei*. Oltenia Stud. com. Șt. Nat. XV. Muz. Olteniei. Craiova: 96-99.
- Chimișliu Cornelia, 1999 - *Scurt istoric privind cercetarea și cunoașterea faunei de coleoptere (Insecta) în general și al familiilor Carabidae, Scarabaeidae și Cerambycidae în special, în Oltenia*. Oltenia. St. com. Șt. Nat. XV. Muz. Olteniei Craiova: 77-82.

- Chimişliu Cornelia**, 2000a - *Catalogul Familiei (Coleoptera-Insecta) din Colecția entomologică "I. Firu" conservată la Muzeul Olteniei Craiova*. Satu Mare Stud. com. Șt. Nat. I: 468–476.
- Chimişliu Cornelia**, 2000b - *Specii din familia Scarabaeidae (Insecta: Coleoptera) semnalate în coleopterofauna Olteniei până în anul 1999*. Marisia. Stud. Și mat. Muz. Jud. Tg. Mureș. XXVI: 205-218.
- Chimişliu Cornelia & Eugenia Botu**, 2000 - *Specii de scarabeide (Insecta: Coleoptera: Scarabaeidae) conservate în colecțiile Secției de Științele Naturii a Muzeului Porților de Fier Drobeta Tr. Severin: Oltenia*. St. com. Șt.nat. XVI Muz. Olteniei Craiova: 147-152.
- Chimişliu Cornelia**, 2001a - *Contribuții la cunoașterea speciilor subfamiliei Aphodiinae (Insecta: Coleoptera: Scarabaeidae) din entomofauna Olteniei*. Oltenia. St. com. Șt.nat. XVII Muz. Olteniei Craiova. „in litt”.
- Chimişliu Cornelia**, 2001b - *Specii noi din genul Aphodius Illig. 1798 (Insecta: Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae) în fauna de coleoptere a Olteniei*. Oltenia. St. com. Șt.nat. XVII Muz. Olteniei Craiova. „in litt”.
- Fleck E.**, 1904 - *Die Coleopteren rumaniens*. Bl. Soc. Sc. No. 3-4, und 5-6 von Jahre 1904, und 1-2 von Jahre 1905.
- Freude H., Harde K., Lohse G.A.**, 1966 - *Die Kafer Mitteleuropas*. IX. Goecke Levers Krefeld: 265 – 366.
- Ieniștea M.**, 1975 - *Coleoptera*. Grupul de cercetări complexe “Porțile de Fier”, Fauna. Ser. Monogr. Ed. Acad. București: 193 - 210.
- Ieniștea M.**, 1982 - *Bemerkenswert neue Aphodiiden aus der Fauna Rumaniensis (Coleoptera)*. Trav. Mus. d’Hist. Nat. „Gr. Antipa” București XXIV: 113-123.
- Kutasi C., Muscovits J., Rozner I.**, 1999 - *Adatok Torockó (Erdély) és környékének boárfaunájahs (Insecta: Coleoptera)*. Acta I. Muzeul Național Secuiesc. Sepsiszentgyörgy. Sfintu Gheorghe: 75-81.
- Marcu O.**, 1928 - *Contribuții la cunoașterea coleopterelor Olteniei*. Arh. Olteniei. VII. sept.-dec. nr. 39-40: 473-487.
- Marcu O.**, 1929 - *Contribuții la cunoașterea faunei Olteniei*. Arh. Olteniei, an VIII sept.-dec. nr. 45-46 : 474-479.
- Montandon A.L.**, 1906 - *Notes sur la faune entomologique de la Roumanie*. Bil. Soc. de Sc. 15, 1-2:30-80.
- Montandon A.L.**, 1908 - *Notes sur la faune entomologique de la Roumanie*. Bl. Soc. de Sc. 17: 67-119.
- Negru Șt. & Roșca Atena**, 1967 - *Ordinul Coleoptera*. L’entomofaune des forets du sud de la Dobroudja. Trav. Mus. d’Hist. Nat. „Gr. Antipa” București: 119-145.
- Ochs G.**, 1921 - *Ein weiteren Beitrag zur Kenntnis des Coleopterofauna Rumaniens*. Frankfurt a M. Ent. Bl. H.I / 3: 159 - 162.
- Panin S.**, 1957 - *Fam. Scarabaeidae II*. Fauna R.P.R. 10 (4). Ed.Acad. Rom. București.
- Petri K.**, 1912 - *Siebenbürgens Käferfauna*. Sieb. Ver fus Naturwiss zu Hermannstadt: 351-362.
- Ruicănescu A.**, 1992b - *Coleoptere rare și noi pentru fauna României din zona “Porțile de Fier”*. Bul. Inf. Soc. Lepid. Rom. 9 (1) Cluj Napoca : 33-37.
- Seidlitz G.**, 1891 - *Fauna Transsylvanica. Die Kafer (Coleoptera)*. Siebenbürgens. Königsberg.
- Winkler A.**, 1929 - *Catalogus Coleopterorum Regionis Palearcticae*. Viena: 1029 - 1130.

New and Rare Species from the type Aphodius ILLIG. 1798 (The Insect: Choleoptere: Scarabaeidae: Aphodiinae) from the Dolj County Fauna.
(Résumé)

Des espèces nouvelles et rares du genre *Aphodius* ILLIG. 1798 (*INSECTA: COLEOPTERA: SCARABAEIDAE: APHODIINAE*) dans la faune du deppartement Dolj.

Dans cet travail ont présentes 5 espèces nouvelles et rares du genre *Aphodius* ILLIG. (*Insecta: Coleoptera: Scarabaeidae: Aphodiinae*) dans la faune de L'Olténie, récoltées dans 6 points des collecte du deppartement Dolj. Maintenant le nombre des espèces de la sousfamille *Aphodiinae* dans la faune de L'Olténie est des 43 des espèces. Dans la faune de Roumanie ont été signalées 91 des espèces jousqu'à présent.